

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2022 m. birželio 1 d.
(OR. en)

9641/22

Tarpinstitucinė byla:
2022/0176 (NLE)

JAI 783
COPEN 220

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2022 m. gegužės 25 d.
kam:	Tarybos generaliniam sekretoriatui
Komisijos dok. Nr.:	COM(2022) 247 final
Dalykas:	Pasiūlymas dėl TARYBOS SPRENDIMO dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų priskyrimo prie Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2022) 247 final.

Pridedama: COM(2022) 247 final

EUROPOS
KOMISIJA

Briuselis, 2022 05 25
COM(2022) 247 final

2022/0176 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

**dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų priskyrimo prie Sutarties dėl Europos
Sąjungos veikimo 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių**

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

(1) PASIŪLYMO APLINKYBĖS

• Pasiūlymo pagrindimas ir tikslai

(1) Įžanga

Ribojamosios priemonės yra itin svarbi priemonė, padedanti siekti Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 21 straipsnyje nustatytų bendros užsienio ir saugumo politikos (toliau – BUSP) tikslų. Prie šių tikslų priskirta Sąjungos vertybių apsauga, tarptautinės taikos ir saugumo išsaugojimas, taip pat demokratijos, teisinės valstybės ir žmogaus teisių stiprinimas ir rėmimas.

Siekdama išsaugoti šias vertybes, Sąjunga gali nustatyti ribojamąsias priemones trečiosioms šalims, subjektams ar asmenims. Šias priemones sudaro tikslinės individualios priemonės, t. y. tikslinės finansinės sankcijos (turto įšaldymas) bei leidimo atvykti apribojimai (draudimas keliauti), ir sektorinės priemonės, t. y. ginklų embargas arba ekonominės ir finansinės priemonės (pvz., importo ir eksporto apribojimai, tam tikrų paslaugų, pavyzdžiui, banko paslaugų, teikimo apribojimai)¹. Dabartinėmis aplinkybėmis, Rusijai įsiveržus į Ukrainą, tarptautinę taiką ir saugumą išsaugoti yra itin svarbu. Sąjunga nustatė įvairių ribojamųjų priemonių Rusijos ir Baltarusijos piliečiams ir įmonėms; kai kurios iš tų priemonių buvo nustatytos dar 2014 m. Atsižvelgdama į tai ir siekdama sustiprinti šių ribojamųjų priemonių vykdymo užtikrinimo koordinavimą Sąjungos lygmeniu, Komisija įsteigė Turto įšaldymo ir areštavimo darbo grupę². Ši darbo grupė ne tik užtikrina valstybių narių ir Sąjungos agentūrų, pavyzdžiui, Europolo ir Eurojusto, veiklos koordinavimą, bet ir siekia ištirti ribojamųjų priemonių ir baudžiamosios teisės priemonių sąveiką.

Šiuo metu Sąjungoje galioja daugiau kaip keturiasdešimt ribojamųjų priemonių režimų. Vienomis iš jų įgyvendinamos Jungtinių Tautų ribojamosios priemonės, kitas yra priėmusi pati Sąjunga. Be režimų, pagal kuriuos sankcijos taikomos konkrečioms šalims, Sąjunga taip pat yra priėmusi horizontaliuosius režimus, nukreiptus prieš cheminių ginklų platinimą ir naudojimą, kibernetinius išpuolius, žmogaus teisių pažeidimus ir terorizmą³. Ribojamosios

¹ Ribojamąsias priemones priima Taryba. Taryba pirmiausia priima BUSP sprendimą pagal ES sutarties 29 straipsnį. Tarybos sprendime numatytos priemonės įgyvendinamos Sąjungos arba nacionaliniu lygmeniu. Iki šiol laikytasi praktikos, kad tokias priemones kaip ginklų embargas ar leidimo atvykti apribojimai tiesiogiai įgyvendina valstybės narės, kurios yra teisiškai įpareigtos veikti pagal Tarybos BUSP sprendimus. Kitos priemonės, kuriomis (iš dalies arba visiškai) nutraukiami arba apribojami ekonominiai santykiai su trečiąja šalimi, ir individualios priemonės, kuriomis įšaldomos lėšos ir ekonominiai ištekliai, uždraudžiama naudotis lėšomis ir ekonominiais ištekliais, įgyvendinamos pagal reglamentą, kurį Taryba priima kvalifikuotąja balsų dauguma, remdamasi bendru Sąjungos vyriausiojo įgaliojimo užsienio ir saugumo politikai ir Komisijos pasiūlymu pagal SESV 215 straipsnį. Kovos su priemonių vengimu nuostatos įtraukiamos į abiejų tipų aktus.

² *Enforcing sanctions against listed Russian and Belarusian oligarchs: Commission's "Freeze and Seize" Task Force steps up work with international partners*, Europos Komisijos 2022 m. kovo 17 d. pranešimas spaudai, paskelbtas https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_1828, *Freeze and Seize Task Force: Almost €30 billion of assets of Russian and Belarusian oligarchs and entities frozen by the EU so far*, Europos Komisijos 2022 m. balandžio 8 d. pranešimas spaudai, paskelbtas https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_2373.

³ Sankcijos apžvelgtos ES sankcijų žemėlapyje, kurį galima rasti <https://www.sanctionsmap.eu/#/main>.

priemonės yra privalomos Sąjungos valstybėms narėms ir visiems valstybių narių jurisdikcijai priklausantiems asmenims ar subjektams (ES veiklos vykdytojams)⁴. Nenuoseklus ribojamųjų priemonių vykdymo užtikrinimas kenkia tų priemonių veiksmingumui ir Sąjungos galimybėms kalbėti vienu balsu⁵. Už Sąjungos ribojamųjų priemonių įgyvendinimą ir vykdymo užtikrinimą visų pirma atsakingos valstybės narės. Valstybių narių kompetentingos institucijos turi įvertinti, ar buvo pažeistas atitinkamas Tarybos reglamentas, priimtas pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 215 straipsnį, ir imtis reikiamų priemonių.

Dėl to į Sąjungos reglamentus sistemiškai įtraukiama nuostata, pagal kurią iš valstybių narių reikalaujama priimti nacionalines taisykles, kuriose būtų numatytos veiksmingos, proporcingos ir atgrasomosios sankcijos už tų reglamentų nuostatų pažeidimus⁶.

Tokiuose reglamentuose paprastai nustatomos:

- ribojamosios priemonės,
- sąlyga dėl priemonių vengimo, pagal kurią draudžiama sąmoningai ir tyčia dalyvauti veikloje, kuria siekiama išvengti nurodytų ribojamųjų priemonių⁷, ir
- kitos prievolės, ypač prievolė pranešti apie tai, kokių veiksmų imtasi ribojamosioms priemonėms įgyvendinti (pvz., pranešti valdžios institucijoms apie įšaldyto turto dydį).

Teisinis pagrindas, kuriuo remdamasi Taryba gali priimti „reikiamas priemones“, Sąjungos ribojamųjų priemonių priėmimo atveju yra įtvirtintas SESV 215 straipsnyje. Tačiau ribojamųjų priemonių priėmimo teisinis pagrindas nesuteikia pagrindo suderinti baudžiamosios teisės apibrėžtis ir baudžiamųjų sankcijų rūšis bei lygius⁸.

Kaip išsamiau aptariama tolesniuose skirsniuose, nesant suderinimo Sąjungos lygmeniu, nacionalinėse sistemose Tarybos reglamentų dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai (Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai) kriminalizuojami labai skirtingai. Taip pat labai skiriasi baudžiamųjų sankcijų sistemos.

Atsižvelgdama į tai, Komisija siūlo Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus priskirti prie Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių. Tarybai pasiekus susitarimą, o Europos Parlamentui pritarus tam, kad Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai būtų priskirti prie SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų

⁴ ES ribojamosios priemonės taikomos Sąjungos jurisdikcijoje (teritorijoje): ES piliečiams, esantiems bet kurioje vietoje, įmonėms ir organizacijoms, įsteigtoms pagal valstybių narių teisę, įskaitant ES įmonių filialus trečiojoje šalyje, valstybių narių jurisdikcijai priklausančiuose orlaiviuose arba laivuose. Europos Komisija, rubrika „Dažnai užduodami klausimai. Ribojamosios priemonės (sankcijos)“, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_1401.

⁵ Komisijos komunikatas „Europos ekonomikos ir finansų sistemos atvirumo, tvirtumo ir atsparumo didinimas“, COM(2021) 32 final, 2021 01 19, 5 skirsnis (ES sankcijų įgyvendinimo ir vykdymo užtikrinimo gerinimas), p. 16, paskelbta <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0032&from=EN>. Tame pačiame komunikate Komisija pažymi, kad [ES ribojamųjų priemonių] įgyvendinimas visoje ES nėra toks vienodas, koks turėtų būti. Dėl šios priežasties bendrojoje rinkoje atsiranda iškraipymų, nes ES įmonės, įskaitant ES įsikūrusias užsienio įmonių patronuojamąsias įmones, gali apeiti draudimus. Dėl to taip pat atsiranda neapibrėžtumo veiklos vykdytojams. Kaip jau paminėta, vykdymo užtikrinimo nenuoseklumas kenkia [ribojamųjų priemonių] veiksmingumui ir ES gebėjimui kalbėti vienu balsu. Be kitų iniciatyvų, strategijoje raginama toliau koordinuoti Komisijos ir valstybių narių veiksmus siekiant užtikrinti, kad nacionalinės sankcijos už ES ribojamųjų priemonių pažeidimus būtų veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos.

⁶ Pavyzdžiui, žr. 2014 m. liepos 31 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 833/2014 dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į Rusijos veiksmus, kuriais destabilizuojama padėtis Ukrainoje, 8 straipsnį. Konsoliduotas tekstas paskelbtas [EUR-Lex – 02014R0833-20220413 – LT – EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:02014R0833-20220413-LT-EUR-Lex(europa.eu)).

⁷ Pažymėtina, kad ši nuostata taikoma ir tuo atveju, jei ribojamosios priemonės nebuvo pažeistos; pakanka to, kad dalyvaujama tuo tikslu sukurtose schemose.

⁸ Baudžiamojoje teisėje taikomos apibrėžtys ir nustatytos sankcijos negali būti derinamos remiantis ne teisėkūros procedūra įtvirtintu teisiniu pagrindu pagal ES sutarties 29 straipsnį ir SESV 215 straipsnį.

nusikaltimų sričių, Komisija pagal įprastą teisėkūros procedūrą galės pasiūlyti direktyvą, kuria bus galima suderinti nusikalstamų veikų apibrėžtis ir sankcijas.

Atsižvelgdama į neatidėliotiną poreikį patraukti atsakomybėn į sąrašą įtrauktus asmenis ir subjektus, dalyvavusius pažeidžiant Sąjungos ribojamąsias priemones, Komisija šiandien taip pat priima komunikatą, kurio priede išdėstyta, kokie pagrindiniai elementai galėtų būti įtraukti į būsimą Direktyvą dėl baudžiamųjų sankcijų už Sąjungos taisyklių dėl ribojamųjų priemonių pažeidimus⁹.

Tolesniuose skirsniuose nagrinėjama, kokias problemas siekiama spręsti šiuo pasiūlymu, aptariamos pagrindinės jų priežastys ir neigiami dabartinės padėties padariniai. Paskui pristatomi pasiūlymo tikslai, paaiškinama jo pridėtinė vertė, įskaitant tai, kodėl jis atitinka nusikaltimų srities įtraukimo į SESV 83 straipsnio 1 dalį kriterijus.

(2) Pasiūlymu sprendžiamos problemos

Pastaraisiais dešimtmečiais Sąjunga vis dažniau nustato ribojamąsias priemones¹⁰, tačiau patobulėjo ir schemas, kuriomis bandoma tų priemonių išvengti, įskaitant į ribojamųjų priemonių sąrašą įtrauktas schemas, kurioms skiriama pakankamai išteklių ir pagal kurias išnaudojamos galimybės naudotis „tarpininkais“ (teisininkais, notariais ir kt.) bei „įrankiais“ (pavyzdžiui, sudėtingomis teisinėmis struktūromis, padedančiomis nuslėpti tikrąją turto nuosavybę).

Šiuo atžvilgiu ypač svarbi 2021 m. Europos institucijų tinklo ryšiams dėl už genocidą, nusikaltimus žmoniškumui ir karo nusikaltimus atsakingų asmenų palaikyti (toliau – Genocido tinklas) ataskaita¹¹. Remiantis lyginamuoju padėties valstybėse narėse vertinimu, Genocido tinklo ataskaitoje nurodoma, kad už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus praktiškai ir veiksmingai atsakomybėn patraukiama labai nedaug fizinių ar juridinių asmenų¹². Tačiau ataskaitoje taip pat pažymima, kad „pastaruoju metu galima pastebėti teigiamą tendenciją, susijusią su pradėtų vykdymo užtikrinimo veiksmų skaičiumi ir tuo, kad kai kurios nacionalinės valdžios institucijos sankcijas taiko dažniau“¹³.

Nors kai kuriose valstybėse narėse pastebėta teigiamų tendencijų, teismo procesai dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų, regis, vyksta tik keliose iš jų¹⁴. Iš to galima spręsti, kad daugelyje valstybių narių Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų tyrimui ir baudžiamajam persekiojimui už juos skiriama nepakankamai dėmesio. Be to, dėl pažeidėjų ir

⁹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Siekiami priimti Direktyvą dėl baudžiamųjų sankcijų už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus“, COM(2022) 249 final, 2022 05 25.

¹⁰ Žr. ES sankcijų žemėlapi, 1 pastaba.

¹¹ 2002 m. birželio 13 d. Tarybos sprendimas, įsteigiantis Europos institucijų tinklą ryšiams dėl už genocidą, nusikaltimus žmoniškumui ir karo nusikaltimus atsakingų asmenų palaikyti (2002/494/TVR), Eurojustas, Genocido tinklas, žr. <https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/practitioner-networks/genocide-network?msclid=de6a1668cf6011eca5681e93e0033be2>.

¹² Genocido tinklas, *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m., p. 4. Atitinkamų valstybių narių ir Tinklo stebėtojų valstybių teisės aktų apžvalga pateikta ekspertų ataskaitos priede, žr. https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/genocide_network_report_on_prosecution_of_sanctions_restrictive_measures_violations_23_11_2021.pdf. Rengiant pranešimą Tarybos teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose darbo grupės (COPEN) posėdžiui, ataskaita taip pat buvo pateikta 2022 m. kovo 16 d. Tarybos dokumente Nr. 7274.

¹³ Genocido tinklas, *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m., p. 13.

¹⁴ Kai kurios bylos aptartos Genocido tinklo ataskaitoje *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m., p. 14.

aukų specifikos, taip pat dėl sudėtingo atitinkamų nusikalstamų veikų (įvairių jų kombinacijų) pobūdžio teisėsaugos institucijoms iškyla kliūčių.

Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai dažnai būna tarpvalstybinio pobūdžio. Pavyzdžiui, įmonės kartais perka įrangą per užsienio tarpininką, žinodamos, kad tikriesiems jos pardavėjams – šalims, subjektams ir asmenims taikomos ribojamosios priemonės¹⁵. Jeigu išaldomas turtas, tarptautinis bankas, pavyzdžiui, gali į sąrašą įtrauktam asmeniui suteikti galimybę perleisti išaldytą jachtą palankesnėmis sąlygomis. Į draudžiamo perleidimo procesą gali būti įtraukiama advokatų kontora, kuri parengia jachtos pardavimui reikalingus dokumentus ir taip padeda įvykdyti nusikaltimą, o kai kuriais atvejais įtraukiami korumpuoti valdžios institucijų pareigūnai, kurie leidžia pakeisti jachtos nuosavybę. Siekiant nuslėpti mokėjimo už jachtą kilmę, kaip pagalbinėmis priemonėmis taip pat gali būti naudojami pinigų plovimo ir (arba) priedangos įmonėmis.

Kadangi ribojamųjų priemonių pažeidimų atveju tiesioginių aukų dažnai nebūna, šių pažeidimų tyrimas ir baudžiamasis persekiojimas už juos priklauso nuo to, ar nacionalinės kompetentingos institucijos juos nustato. Taip pat pažymėtina, kad pranešant apie ribojamųjų priemonių pažeidimus svarbus vaidmuo tenka pranešėjų pranešimams¹⁶ arba pilietinės visuomenės organizacijų skundams¹⁷.

Kalbant apie požiūrį į Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų kriminalizavimą ir konfiskavimo priemones, kurio laikomasi valstybėse narėse, reikėtų pažymėti, kad daugumoje valstybių narių konfiskavimas galimas tik tada, kai priimamas apkaltinamasis nuosprendis arba bent jau nustatomas ryšys su nusikalstama veikla. Tačiau, nors keliose valstybėse narėse ribojamųjų priemonių pažeidimai yra kriminalizuojami, dėl skirtumų tarp valstybių narių tarpvalstybinėse bylose gali būti laikomasi nevienodo požiūrio.

(3) Pagrindinės problemų priežastys

Neteisėtoje veikloje, susijusioje su Sąjungos ribojamosiomis priemonėmis, dalyvaujantys asmenys gali pasinaudoti tuo, kad Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų apibrėžtys ir sankcijos už tuos pažeidimus pagal įvairių valstybių narių administracinę ir (arba) baudžiamąją teisę labai skiriasi¹⁸. Vienose valstybėse narėse vartojamos plačios sąvokos, pavyzdžiui, „JT ir ES sankcijų pažeidimas“ arba „ES reglamentų pažeidimas“¹⁹. Kitose taikomos išsamesnės nuostatos, pavyzdžiui, yra parengtas draudžiamų veiksmų sąrašas²⁰.

¹⁵ Ten pat, p. 19-20.

¹⁶ Internetė veikia pranešimo apie ES sankcijų pažeidimus įrankis, žr. <https://eusanctions.integrityline.com/frontpage>.

¹⁷ Pavyzdžiui, Genocido tinklo ataskaitoje aptarta byla *Lafarge*, pradėta remiantis dviejų pilietinės visuomenės organizacijų ir vienuolikos buvusių įmonės „Lafarge“ darbuotojų iš Sirijos skundu dėl nusikalstamos veikos, žr. *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m., 4.2. skirsnis, p. 17. Byla Nr. 19-87.367 – *Cour de Cassation* (Prancūzija), 2021 m. rugsėjo 7 d., vertimas į anglų kalbą paskelbtas https://www.eurojust.europa.eu/sites/default/files/assets/21.09.07_cour_de_cassation_decision.pdf.

¹⁸ Ten pat, 5 skirsnis, p. 22.

¹⁹ Pavyzdžiui, Prancūzijos muitinės kodekso (pranc. *Code des douanes*) 459 straipsnyje nustatyta, kad „asmuo, kuris pažeidžia ar bando pažeisti ekonomines ir finansines ribojamąsias priemones, dėl kurių sprendimas priimtas i) ES lygmeniu pagal SESV 215 straipsnį arba ii) remiantis Prancūzijos ratifikuotais tarptautiniais susitarimais, baudžiamas laisvės atėmimu iki penkerių metų. Už tokius nusikaltimus baudžiamojon atsakomybėn gali būti traukiami ir juridiniai asmenys.“. Žr. Genocido tinklo ataskaitą *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m., priedas. Teksto originalas prancūzų kalba paskelbtas <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006071570/?msclid=ad92a692cece11ec9180daeb34a1af50>.

Belgijoje, Kipre, Čekijoje ir Lietuvoje galioja panašios nuostatos, žr. Genocido tinklo ataskaitą *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m., priedas.

²⁰ Pavyzdžiui, Vokietijos užsienio prekybos ir mokėjimų įstatymo (*Außenwirtschaftsgesetz*) 18 straipsnio 2 dalis ir 19 straipsnio 5 dalis, žr.

Remiantis atsakymais į Genocido tinklo išplatintą klausimyną, tolesnėmis konsultacijomis²¹ ir papildomu tyrimu, kurį rengdama šį pasiūlymą atliko Komisija, galima daryti išvadą, kad trylikoje valstybių narių Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai gali būti laikomi administraciniu nusižengimu arba nusikalstama veika. Kriterijai, pagal kuriuos tam tikri veiksmai patenka į vieno arba kito režimo taikymo sritį, kiekvienoje valstybėje narėje yra skirtingi, tačiau paprastai yra susiję su pažeidimų sunkumu (pobūdžio rimtumu) arba nustatomi pagal kokybinius (tyčia, didelis aplaidumas) ar kiekybinius (žala) kriterijus²². Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai laikomi nusikalstama veika tik dvylikoje valstybių narių. Tačiau dviejose valstybėse narėse už konkrečią veiką, kurią sudaro Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimas, gali būti skiriamos tik administracinės nuobaudos²³.

Lentelė. Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų kategorijos

Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų kategorijos	Valstybės narės
Ribojamųjų priemonių pažeidimas yra nusikalstama veika arba administracinis nusižengimas	BE, BG, CZ, DE, EE, IE, EL, IT, LT, AT, PL, RO, SI
Ribojamųjų priemonių pažeidimas yra nusikalstama veika	DK, FR, HR, CY, LV, LU, HU, MT, NL, PT, FI, SE
Ribojamųjų priemonių pažeidimas yra administracinis nusižengimas	ES, SK

Dėl laisvės atėmimo bausmių pažymėtina, kad keturiolikoje valstybių narių ilgiausia laisvės atėmimo bausmės trukmė yra 2–5 metai, aštuoniose valstybėse narėse galima ilgiausia bausmės trukmė yra 8–12 metų²⁴. Didžiausia bauda, kuri gali būti skiriama už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimą (laikomą nusikalstama veika arba administraciniu nusižengimu), įvairiose valstybėse narėse labai skiriasi ir svyruoja nuo 1 200 EUR iki 500 000 EUR²⁵. Juridinių asmenų atsakomybė už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus numatyta keturiolikoje valstybių narių²⁶. Dvylikoje valstybių narių numatytos administracinės nuobaudos, tiksliau, juridiniams asmenims, kurių darbuotojai (arba bent jau vadovai) pažeidžia sankcijas, gali būti skiriamos baudos²⁷. Didžiausios juridiniams asmenims skiriamos baudos svyruoja nuo 133 000 EUR iki 37,5 mln. EUR²⁸.

https://www.gesetze-im-internet.de/awg_2013/?msclid=77c4bc27ced011ecad0f49edf9add31e. Kitų valstybių narių, pavyzdžiui,

Vengrijos ir Slovėnijos, nacionalinėje teisėje neapsiribojama vien tik Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų kriminalizavimu.

Žr. Genocido tinklo ataskaitą *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m., 5 skirsnis, priedas.

²¹ Genocido tinklas, *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m., priedas.

²² Genocido tinklas, *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m., 5.1. skirsnis, p. 22.

²³ Ten pat.

²⁴ Ten pat, 5.2 skirsnis, p. 23.

²⁵ Ten pat, 5.1 skirsnis, p. 24.

²⁶ Ten pat, remiantis Genocido tinklo ataskaita ir tolesniu Komisijos tyrimu.

²⁷ Ten pat, 5.3 skirsnis, p. 24.

²⁸ Ten pat, 5.1 skirsnis, p. 24.

Galiausiai pažymėtina, kad už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus baudžiamosios teisės priemonėmis yra baudžiama ir keliose trečiosiose šalyse, pavyzdžiui, Kanadoje²⁹ ir Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – JAV). JAV teisingumo departamentas turi baudžiamąją jurisdikciją tirti tyčinius ribojamųjų priemonių pažeidimus pagal Aktą dėl ekonominių galių tarptautinės nepaprastosios padėties atveju (angl. *International Emergency Economic Powers Act*, toliau – IEEPA)³⁰ ir Prekybos su priešais aktą (angl. *Trading with the Enemy Act*)³¹. Pagal IEEPA 206 skirsnį už tyčinius ribojamųjų priemonių pažeidimus gali būti skiriamos baudžiamosios sankcijos: laisvės atėmimas iki 20 metų ir bauda iki 1 mln. JAV dolerių³². JAV valdžios institucijos pagal baudžiamąją teisę yra nustačiusios dideles baudas už ribojamųjų priemonių pažeidimus.

(4) Neigiamos status quo pasekmės

Jeigu teisėsaugos ir teisminės institucijos neturės tinkamų priemonių ir išteklių Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų prevencijai, nustatymui, tyrimui ir baudžiamajam persekiojimui už juos vykdyti, į sąrašą įtraukti fiziniai ir juridiniai asmenys, kurių turtas įšaldytas, praktiškai galės ir toliau naudotis savo turtu ir remti režimus, prieš kuriuos nukreiptos Sąjungos ribojamosios priemonės.

Be to, kadangi valstybės narės savo administracinėje ir (arba) baudžiamojoje teisėje labai skirtingai apibrėžia Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus ir taiko už juos skirtingas sankcijas, už tą patį pažeidimą gali būti taikomos skirtingos sankcijos ir tų priemonių vykdymas gali būti užtikrinamas skirtingu lygiu. Politiniu požiūriu tai silpnina Sąjungos ribojamųjų priemonių vykdymo užtikrinimą ir kenkia Sąjungos tikslų patikimumui.

Galiausiai pažymėtina, kad iš pajamų, gautų už prekių ir gamtos išteklių, kuriais prekiaujama pažeidžiant Sąjungos ribojamąsias priemones, eksploatavimą subjektai ar asmenys, prieš kuriuos nukreiptos tos ribojamosios priemonės, gali pirkti įvairius ginklus ir juos naudoti savo nusikaltimams vykdyti³³. Importo apribojimų pažeidimai taip pat gali prisidėti prie neteisėto prekių ir gamtos išteklių eksploatavimo šalyje, prieš kurią nukreiptos tos ribojamosios priemonės, o vėliau dėl to gali būti padaryta žalos aplinkai ir visuomenei³⁴.

(5) Pasiūlymo tikslai

Atsižvelgiant į šias aplinkybes ir į tai, kad po Rusijos įsiveržimo į Ukrainą būtina skubiai panaikinti nebaudžiamumą už ribojamųjų priemonių pažeidimus, šiuo pasiūlymu siekiama

²⁹ Genocido tinklas, *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m., p. 13.

³⁰ JAV kodekso 50 dalis, 1701-06(2011) straipsniai; Congressional Research Service, *The International Emergency Economic Powers Act: Origins, Evolution and Use*, 2022 m. kovo mėn., paskelbta <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45618/8>.

³¹ JAV kodekso 50 dalis, 4301-41(2009) straipsniai;

³² IEEPA, 206 skirsnis, 510.701 straipsnis „Sankcijos“: „a) Akto dėl ekonominių galių tarptautinės nepaprastosios padėties atveju (JAV kodekso 50 dalis, 1705 skyrius) (IEEPA) 206 skirsnis yra taikytinas bet kurios licencijos, nutarties, reglamento, potvarkio, direktyvos ar instrukcijos, priimtos Iždo sekretoriaus nurodymu arba įgaliojimu pagal šią dalį arba kitą IEEPA straipsnį, nuostatų pažeidimams <...> 3) Asmeniui, kuris tyčia įvykdo arba tyčia pabando, susimoko, padeda arba kursto įvykdyti bet kurios licencijos, nutarties, reglamento ar draudimo pažeidimą, ir yra nuteisiamas, skiriama ne daugiau kaip 1 000 000 JAV dolerių bauda, o jei tai fizinis asmuo – laisvės atėmimo iki 20 metų bausmė arba abi sankcijos“.

³³ Genocido tinklas, *Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m., p. 14.

³⁴Ten pat, p. 5.

pradėti SESV 83 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje nustatytą procedūrą. Pagal šią procedūrą atsižvelgdama į nusikalstamumo raidą Taryba gali priimti sprendimą, kuriuo būtų nustatytos kitos nusikaltimų sritys, atitinkančios SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytus kriterijus. Tai turėtų būti „ypač [sunkių nusikaltimų, turinčių] tarpvalstybinį pobūdį, pasireiškiantį dėl tokių nusikaltimų pobūdžio arba poveikio[,] arba ypatingo poreikio kovoti su jais remiantis bendru pagrindu“ sritys³⁵. Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, sprendžia vieningai.

SESV 83 straipsnio 1 dalis šiuo metu nesudaro pagrindo nustatyti būtiniausias taisykles dėl jokių Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų, įskaitant ribojamųjų priemonių vengimą, apibrėžties ir sankcijų už ribojamųjų priemonių pažeidimus, nes Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai dar nėra priskirti prie tame straipsnyje nurodytų nusikaltimų sričių. Šiuo metu į nusikaltimų sričių sąrašą įtrauktas terorizmas, prekyba žmonėmis, seksualinis vaikų išnaudojimas, neteisėta prekyba narkotikais, neteisėta prekyba ginklais, korupcija, pinigų plovimas, mokėjimo priemonių klastojimas, kompiuteriniai nusikaltimai ir organizuotas nusikalstamumas. Tačiau Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai gali būti susiję su nusikalstamomis veikomis, kurios patenka į kurias nors į sąrašą įtrauktas nusikaltimų sritis, pavyzdžiui, terorizmu ir pinigų plovimu.

SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodyti nusikaltimų srities tarpvalstybinio pobūdžio nustatymo kriterijai, t. y. nusikalstamų veikų pobūdis, poveikis ar ypatingas poreikis kovoti su jais remiantis bendru pagrindu, yra tarpusavyje susiję ir neturėtų būti vertinami atskirai. Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai atitinka šiuos kriterijus, nes:

- pirma, siekiant užtikrinti veiksmingą Sąjungos ribojamųjų priemonių politikos įgyvendinimą, Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai turėtų būti laikomi viena iš nusikaltimų sričių. Daugumoje valstybių narių ribojamųjų priemonių pažeidimai jau pripažįstami nusikalstama veika. Vienose iš tų valstybių narių, kuriose ribojamųjų priemonių pažeidimai pripažįstami nusikalstama veika, taikomos plačios sąvokos, pvz., „JT ir ES sankcijų pažeidimas“ arba „ES reglamentų pažeidimas“, kitose – išsamesnės nuostatos, pavyzdžiui, yra parengtas draudžiamų veiksmų sąrašas. Kriterijai, pagal kuriuos tam tikri veiksmai patenka į baudžiamosios teisės taikymo sritį, valstybėse narėse skiriasi, tačiau paprastai yra susiję su pažeidimų sunkumu (pobūdžio rimtumu) arba nustatomi pagal kokybinius (tyčia, didelis aplaidumas) ar kiekybinius (žala) kriterijus;
- antra, tai yra ypač sunkių nusikaltimų sritis, pagal sunkumą jie panašūs į SESV 83 straipsnio 1 dalyje jau nurodytų sričių nusikaltimus, nes gali sukelti grėsmę tarptautinei taikai ir saugumui, pakenkti demokratijos, teisinės valstybės ir žmogaus teisių įtvirtinimui ir rėmimui ir padaryti didelę ekonominę, socialinę ir (arba) visuomeninę žalą bei žalą aplinkai. Į sąrašą įtraukti fiziniai ir juridiniai asmenys, kurių turtas įšaldomas, praktiškai gali ir toliau naudotis savo turtu ir remti režimus, prieš kuriuos nukreiptos ribojamosios priemonės. Taip pat ir už pinigus, gautus iš gamtos išteklių, kuriais prekiaujama pažeidžiant Sąjungos ribojamąsias priemones, eksploatavimo, režimai, prieš kuriuos nukreiptos tos ribojamosios priemonės, gali pirkti ginklus ir juos naudoti savo nusikaltimams vykdyti. Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai gali prisidėti prie dar didesnio neteisėto prekių ir gamtos išteklių eksploatavimo tuose režimuose, prieš kuriuos nukreiptos tos ribojamosios priemonės;

³⁵ SESV 83 straipsnio 1 dalis.

- trečia, Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai aiškiai pasižymi tarpvalstybiniu pobūdžiu ir kartais šis pobūdis yra sudedamoji tų pažeidimų dalis. Juos ne tik paprastai vykdo fiziniai ir juridiniai asmenys, veikiantys pasauliniu mastu, bet kai kuriais atvejais pagal Sąjungos ribojamąsias priemones, pavyzdžiui, importo, eksporto ir banko paslaugų apribojimus, tarpvalstybinės operacijos yra net draudžiamos. Taigi, tokių ribojamųjų priemonių pažeidimai yra tarpvalstybinio pobūdžio, todėl reikalingas bendras tarpvalstybinis Sąjungos lygmens atsakas;
- ketvirta, kadangi skirtingų valstybių narių administracinėje ir (arba) baudžiamojoje teisėje taikomos labai skirtingos Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų apibrėžtys ir sankcijos už juos, už tą patį pažeidimą gali būti taikomos skirtingos sankcijos ir tų priemonių vykdymas gali būti užtikrinamas skirtingu lygiu. Tai kenkia Sąjungos tikslams apsaugoti tarptautinę taiką ir saugumą ir puoselėti bendras Sąjungos vertybes. Todėl, siekiant kovoti su Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimais baudžiamosios teisės priemonėmis, itin svarbu imtis bendrų Sąjungos lygmens veiksmų;
- penkta, Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų apibrėžčių ir sankcijų už juos pagal valstybių narių administracinę ir (arba) baudžiamąją teisę nevienodumas trukdo nuosekliai taikyti Sąjungos ribojamųjų priemonių politiką. Dėl to pažeidėjai gali imti ieškoti palankesnio teisinio reglamentavimo ir galiausiai, pasirinkę savo veiklą vykdyti tose valstybėse narėse, kuriose už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus taikomos ne tokios griežtos atsakomosios priemonės, bausmės išvengti. Suderinimas taip pat padidintų atgrasomąją sankcijų už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus poveikį.

Be SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų kriterijų, bendri Sąjungos lygmens veiksmai padėtų užtikrinti vienodas sąlygas ne tik valstybėse narėse, bet ir pasaulyje, taip pat būtų stiprinamas teisėsaugos bei teisminis bendradarbiavimas kovojant su ribojamųjų priemonių pažeidimais.

Kaip paaiškinta toliau, pasiūlymu Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus priskirti prie SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių papildomas Komisijos pasiūlymas³⁶ dėl Direktyvos dėl nusikaltimų priemonių ir pajamų iš nusikaltimų įšaldymo ir konfiskavimo Europos Sąjungoje ir Tarybos sprendimo dėl turto susigrąžinimo tarnybų³⁷ persvarstymo. Siūloma naujoji direktyva dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo būtų taikoma Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų atvejais ta apimtimi, kuria šių pažeidimų reglamentavimas pagal Sąjungos teisę bus suderintas.

Tarybai gavus Europos Parlamento pritarimą ir sutikus Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus priskirti prie SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių, Komisija pagal įprastą teisėkūros procedūrą galės pateikti pasiūlymą dėl direktyvos dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų. Kaip jau minėta, šiandien Komisija taip pat priima komunikatą, kurio priede išdėstyti pagrindiniai elementai, kurie galėtų būti įtraukti į būsimą direktyvą dėl baudžiamųjų sankcijų už Sąjungos taisyklių dėl ribojamųjų priemonių pažeidimus³⁸.

³⁶ Europos Komisija, Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo, COM(2022) 245 *final*, 2022 05 25.

³⁷ 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/42/ES dėl nusikaltimų priemonių ir pajamų iš nusikaltimų įšaldymo ir konfiskavimo Europos Sąjungoje, OL L 127, 2014 4 29, p. 39–50, 2007 m. gruodžio 6 d. Tarybos sprendimas 2007/845/TVR dėl valstybių narių turto susigrąžinimo tarnybų bendradarbiavimo nusikalstamu būdu įgytų pajamų bei kito susijusio turto paieškos ir nustatymo srityje, OL L 332, 2007 12 18, p. 103–105.

³⁸ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai dėl

- **Suderinamumas su toje pačioje politikos srityje galiojančiomis nuostatomis**

Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 2 straipsnyje nustatytos bendros Sąjungos vertybės – žmogaus orumas, laisvė, demokratija, lygybė, teisinė valstybė ir pagarba žmogaus teisėms. Veiksmingas ribojamųjų priemonių vykdymo užtikrinimas, be kita ko, baudžiamosios teisės priemonėmis, kuriomis siekiama kovoti su ribojamųjų priemonių pažeidimais, padeda puoselėti tokias bendras vertybes Sąjungoje ir už jos ribų.

Be to, Sąjungoje sukurta laisvės, saugumo ir teisingumo erdvė, kurioje gerbiamos pagrindinės teisės ir skirtingos valstybių narių teisinės sistemos bei tradicijos. Įvairiomis priemonėmis, įskaitant nusikalstamumo, rasizmo ir ksenofobijos prevenciją ir kovą su jais, Sąjunga siekia užtikrinti aukštą saugumo lygį. Pagal SESV 83 straipsnio 1 dalį Europos Parlamentas ir Taryba gali nustatyti būtiniausias taisykles dėl nusikalstamų veikų ir sankcijų apibrėžimo ypač sunkių nusikaltimų, turinčių tarpvalstybinį pobūdį, pasireiškiantį dėl tokių nusikaltimų pobūdžio ar poveikio arba ypatingo poreikio kovoti su jais remiantis bendru pagrindu, srityse.

Kaip jau buvo minėta, nuostatos dėl baudžiamojoje teisėje taikomų Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų apibrėžčių ir sankcijų už juos papildys Komisijos pasiūlymą dėl direktyvos dėl turto susigrąžinimo ir konfiskavimo, kuria įgyvendinama Saugumo sąjungos strategija³⁹ ir ES kovos su organizuotu nusikalstamumu strategija⁴⁰.

Šiuo pasiūlymu siekiama stiprinti nacionalinių institucijų galimybes atsekti, identifikuoti, įšaldyti ir valdyti turtą, kurį sudaro nusikalstamu būdu įgytos pajamos ar nusikaltimo priemonės. Be to, jame numatyta griežtesnė konfiskavimo teisinė sistema, įskaitant konkrečius atvejus, kai apkaltinamasis nuosprendis už konkretų nusikaltimą negali būti priimtas.

Naujuoju pasiūlymu taip pat prisidedama prie veiksmingo ribojamųjų priemonių įgyvendinimo, nes pagal jį iš valstybių narių reikalaujama sudaryti sąlygas atsekti ir identifikuoti turtą, susijusį su Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimais, kaip apibrėžta nacionalinėje teisėje, ir nustatomos patikslintos turto susigrąžinimo ir konfiskavimo taisyklės, taikytinos nusikalstamos veikos, kurią sudaro Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai, atveju.

Priėmus direktyvą, kuria suderinamos su Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimais susijusios apibrėžtys ir sankcijos (galimi jos elementai išsamiau aptarti pirmiau minėtame komunikate, kuris irgi priimamas šiandien), turtui, susijusiam su Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimais, būtų pradėtos taikyti taisyklės dėl turto atsekimo ir identifikavimo, įšaldymo, valdymo ir konfiskavimo priemonių. Galiausiai pažymėtina, kad konfiskavimo priemonės bus galima pradėti taikyti pajamoms, gautoms pažeidus Sąjungos ribojamąsias priemonės, pavyzdžiui, tais atvejais, kai asmenys ir įmonės suteikia lėšų tiems, prieš kuriuos yra nukreiptos tikslinės finansinės sankcijos (t. y. turto įšaldymas). Kartu reiktų pažymėti, kad konfiskuoti bus galima ir priemonės, kurios buvo naudojamos ribojamosioms priemonėms pažeisti.

Direktyvos dėl baudžiamųjų sankcijų už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus, COM(2022) 249 *final*, 2022 05 25.

³⁹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES saugumo sąjungos strategijos (COM(2020) 605 *final*, 2020 07 24).

⁴⁰ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Europos Vadovų Tarybai, Tarybai Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl ES kovos su organizuotu nusikalstamumu strategijos, COM(2021) 70 *final*, 2021 04 14.

- **Suderinamumas su kitomis Sąjungos politikos sritimis**

Tarybos reglamentai dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių

Nustačius būtiniausias taisykles dėl baudžiamojoje teisėje taikomos ribojamųjų priemonių pažeidimų apibrėžties ir sankcijų už juos, remiantis SESV 83 straipsnio 1 dalimi, būtų sustiprintas ribojamųjų priemonių vykdymo užtikrinimas valstybėse narėse ir taip papildomos priemonės, taikomos pagal ES sutarties 29 straipsnį ir SESV 215 straipsnį. Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai, atsižvelgdami į šeštąjį ribojamųjų priemonių rinkinį, kuris buvo priimtas dėl Rusijos agresijos prieš Ukrainą, pasiūlė sugriežtinti reglamentų Nr. 833/2014 ir Nr. 269/2014 nuostatas dėl sankcijų. Pagal iš dalies pakeistas nuostatas valstybės narės būtų įpareigosios nustatyti taisykles dėl sankcijų, įskaitant atitinkamas baudžiamąsias sankcijas, taikytinas už šių reglamentų pažeidimus, ir imtis visų būtinų priemonių užtikrinti, kad jos būtų įgyvendinamos. Sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos. Valstybės narės taip pat turi numatyti tinkamas pajamų, gautų dėl tokių pažeidimų, konfiskavimo priemones. Tačiau, kaip jau minėta, ES sutarties 29 straipsnis ir SESV 215 straipsnis nesuteikia teisinio pagrindo suderinti baudžiamojoje teisėje taikomas apibrėžtis ir baudžiamųjų sankcijų rūšis bei lygius.

2021 m. Komisijos komunikatas dėl Europos ekonomikos ir finansų sistemos

Be to, 2021 m. komunikate „Europos ekonomikos ir finansų sistemos atvirumo, tvirtumo ir atsparumo didinimas“⁴¹ Komisija pažymi, kad [Sąjungos ribojamųjų priemonių] įgyvendinimas Sąjungoje nėra toks vienodas, koks turėtų būti. Dėl to bendrojoje rinkoje atsiranda iškraipymų, nes Sąjungos įmonės, įskaitant ES įsikūrusias užsienio įmonių patronuojamąsias įmones, gali išvengti ribojamųjų priemonių. Dėl to taip pat atsiranda neapibrėžtumo veiklos vykdytojams. Kaip jau buvo minėta, vykdymo užtikrinimo nenuoseklumas kenkia [ribojamųjų priemonių] veiksmingumui ir ES gebėjimui kalbėti vienu balsu. Be kitų iniciatyvų, strategijoje raginama toliau koordinuoti Komisijos ir valstybių narių veiksmus siekiant užtikrinti, kad nacionalinės sankcijos už ES ribojamųjų priemonių pažeidimus būtų veiksmingos, proporcingos ir atgrasomos.

(2) TEISINIS PAGRINDAS, SUBSIDIARUMO IR PROPORCINGUMO PRINCIPAI

- **Teisinis pagrindas**

Pagal SESV 83 straipsnio 1 dalį Europos Parlamentas ir Taryba gali nustatyti būtiniausias taisykles dėl nusikalstamų veikų ir sankcijų apibrėžimo ypač sunkių nusikaltimų, turinčių tarpvalstybinį pobūdį, pasireiškiantį dėl tokių nusikaltimų pobūdžio ar poveikio arba ypatingo poreikio kovoti su jais remiantis bendru pagrindu, srityse. Minėtame straipsnyje išvardytos šios nusikaltimų sritys: terorizmas, prekyba žmonėmis bei seksualinis moterų ir vaikų išnaudojimas, neteisėta prekyba narkotikais, neteisėta prekyba ginklais, pinigų plovimas, korupcija, mokėjimo priemonių klastojimas, kompiuteriniai nusikaltimai ir organizuotas nusikalstamumas. Dabartinis sąrašas nesuteikia pagrindo nustatyti būtiniausias taisykles dėl ribojamųjų priemonių pažeidimų apibrėžties ir sankcijų už juos.

⁴¹ COM(2021) 32 final, 2021 01 19.

Šiuo pasiūlymu siekiama pradėti SESV 83 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje nustatytą procedūrą. Laikydamosi šios procedūros ir atsižvelgdama į nusikalstamumo raidą, Taryba gali priimti sprendimą, kuriuo nustatomos kitos nusikaltimų sritys, atitinkančios SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytus kriterijus, šiuo atveju – Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai. Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, sprendžia vieningai. Pagrindimas, kad šiuo atveju SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodyti kriterijai buvo įvykdyti, pateiktas 1.5 skirsnyje.

- **Subsidiarumo principas (neišimtinės kompetencijos atveju)**

Šio sprendimo tikslo, t. y. Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus priskirti prie SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių, turi būti siekiama Sąjungos lygmeniu. Todėl jis atitinka ES sutarties 5 straipsnyje nustatytą subsidiarumo principą. Šiuo konkrečiu atveju poreikis imtis veiksmų Sąjungos lygmeniu tapo dar akivaizdesnis aptariant, kodėl įvykdyti SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodyti kriterijai (žr. 1.5 skirsnį).

- **Proporcingumo principas**

Pagal proporcingumo principą jokia Komisijos siūloma priemonė neturėtų viršyti to, kas būtina jos tikslui pasiekti. Sprendimas Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus įtraukti į SESV 83 straipsnio 1 dalyje pateiktą ES nustatytų nusikaltimų sričių sąrašą būtų proporcingas, nes šie pažeidimai atitinka SESV 83 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus. Taip pat pažymėtina, kad šiuo sprendimu nedaromas poveikis veiksams, kurių būtų galima imtis antruoju etapu. Ypač pažymėtina, kad juo nenustatoma ir iš anksto neapibrėžiama antrinės teisės aktų, kurie gali būti siūlomi vėliau, taikymo sritis ar turinys.

- **Priemonės pasirinkimas**

Šiuo pasiūlymu siekiama pradėti 83 straipsnio 1 dalies trečioje pastraipoje nustatytą procedūrą. Laikydamosi šios procedūros ir atsižvelgdama į nusikalstamumo raidą, Taryba gali priimti sprendimą, kuriuo nustatomos kitos nusikaltimų sritys, atitinkančios SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytus kriterijus, šiuo atveju – ribojamųjų priemonių pažeidimai. Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, sprendžia vieningai.

(3) *EX POST* VERTINIMO, KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR POVEIKIO VERTINIMO REZULTATAI

- **Tiriamųjų duomenų rinkimas ir naudojimas**

Rusijai įsiveržus į Ukrainą, 2022 m. kovo mėn. pradžioje Komisija įsteigė Turto išaldymo ir areštavimo darbo grupę. Jos funkcija – užtikrinti valstybių narių veiksmų koordinavimą užtikrinant Sąjungos ribojamųjų priemonių, taikomų Rusijos ir Baltarusijos piliečiams ir įmonėms, vykdymą ir nagrinėti Sąjungos ribojamųjų priemonių ir baudžiamosios teisės priemonių sąveiką. Keičiantis nuomonėmis šiais klausimais buvo rengiami susitikimai su

nacionalinėmis kompetentingomis institucijomis sankcijų įgyvendinimo klausimais, Eurojustu ir Genocido tinklu⁴², kurio sekretoriato funkcijas atlieka Eurojustas.

Sudarytas specialus Turto išaldymo ir areštavimo darbo grupės pogrupis, skirtas Sąjungos ribojamųjų priemonių įgyvendinimui stiprinti. Visų pirma pažymėtina, kad jis nagrinėja nacionalinių valdžios institucijų iškeltus klausimus ir ieško būdų, kaip proaktyviai identifikuoti turtą. Šio pogrupio darbe dalyvauja valstybių narių ir nacionalinių kompetentingų institucijų atstovai. Pogrupio nariams keičiantis nuomonėmis ne kartą pažymėti sunkumai, kurių iškilo siekiant patraukti atsakomybės su Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimais susijusius fizinius ir juridinius asmenis. Diskusijų dalyviai taip pat pritarė tam, kad baudžiamojoje teisėje turėtų būti laikomasi vienodo požiūrio į Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus.

Būtinybė laikytis tokio bendro požiūrio konkrečiai aptarta ir Genocido tinklo parengtoje ir 2021 m. gruodžio mėn. paskelbtoje ataskaitoje⁴³. Šioje ataskaitoje pabrėžiama, kad už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus būtina taikyti sankcijas, kad už tokius pažeidimus atsakingi fiziniai ar juridiniai asmenys būtų veiksmingai patraukiami atsakomybėn⁴⁴. Ataskaitoje taip pat daroma išvada, kad „baudžiamasis persekiojimas už sankcijų pažeidimus gali padėti išvengti nebaudžiamumo“, ypač kai šie pažeidimai yra susiję su pagrindiniais tarptautiniais nusikaltimais⁴⁵.

Taip pat paminėtina, kad per diskusijas, vykusias Tyrimų ir konfiskavimo darbo grupės pogrupyje, pažymėta už Sąjungos ribojamųjų priemonių įgyvendinimą atsakingų kompetentingų institucijų proaktyvumo ir veiksmų koordinavimo svarba. Finansinės žvalgybos padaliniai, teisėsaugos institucijos ir muitinės, taip pat tarptautiniai partneriai, pilietinė visuomenė ir tiriamosios žurnalistikos atstovai turėtų bendradarbiauti ir keistis informacija, kad būtų galima surinkti reikiamų duomenų, kurie leistų teisėsaugos institucijoms pradėti tyrimą.

2022 m. gegužės 13 d. Komisija taip pat konsultavosi su ES baudžiamosios politikos ekspertų grupe⁴⁶ ir ši grupė palankiai įvertino pasiūlymą suderinti apibrėžtis ir sankcijas Sąjungos lygmeniu.

• **Poveikio vertinimas**

Atsižvelgiant į ypatingą skubą, poveikio vertinimo atlikti nebuvo galima, tad šios pareigos leista nevykdyti. Pasiūlymas priskirti ribojamųjų priemonių pažeidimus prie SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių savaime nedaro jokio poveikio nacionalinėms vyriausybėms, regionų ar vietos valdžios institucijoms, ekonominės veiklos vykdytojams ar piliečiams.

⁴² Eurojustas, Genocido tinklas, žr. <https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/practitioner-networks/genocide-network?msclkid=de6a1668cf6011eca5681e93e0033be2>.

⁴³ Genocido tinklas, *Expert Report on Prosecution of sanctions (restrictive measures) violations in national jurisdictions: a comparative analysis*, 2021 m.

⁴⁴ Ten pat, p. 4.

⁴⁵ Ten pat, p. 26.

⁴⁶ Europos Komisija, ES baudžiamosios politikos ekspertų grupė, <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2760&msclkid=56005123cfaf11ec8de3edb643537b59>.

- **Pagrindinės teisės**

Šiuo pasiūlymu nėra nustatoma ir iš anksto apibrėžiama antrinės teisės aktų, kuriuos Komisija siūlys vėliau, jeigu Taryba, gavusi Europos Parlamento pritarimą, nuspręs įtraukti Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus į SESV 83 straipsnio 1 dalyje pateiktą ES nustatytą nusikaltimų sričių sąrašą, taikymo sritis ir turinys. Derinant baudžiamojoje teisėje taikomas apibrėžtis ir sankcijas reikės atsižvelgti į valstybių narių baudžiamosios teisenos sistemų skirtumus, įskaitant su sankcijomis susijusius skirtumus. Be to, vėlesnė direktyva turėtų derėti su pagrindinėmis teisėmis ir principais, įtvirtintais Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje (toliau – Chartija)⁴⁷.

(4) POVEIKIS BIUDŽETUI

Šis pasiūlymas priskirti Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus prie SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių savaime nesukuria jokios finansinės ar administracinės naštos ES, nacionalinėms vyriausybėms, regionų ar vietos valdžios institucijoms, ekonominės veiklos vykdytojams ar piliečiams.

(5) KITI ELEMENTAI

- **Išsamus konkrečių pasiūlymo nuostatų paaiškinimas**

1 straipsnis

Pagal 1 straipsnį Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai bus priskirti prie SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių.

2 straipsnis

2 straipsnyje nurodoma Tarybos sprendimo įsigaliojimo data. Atsižvelgiant į būtinybę veiksmų imtis skubiai, šis sprendimas įsigalioja pirmą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

⁴⁷

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija, OL C 326, 2012 10 26, p. 391–407.

Pasiūlymas

TARYBOS SPRENDIMAS

dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų priskyrimo prie Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 83 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą,

atsižvelgdama į Europos Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdama į Europos Parlamento pritarimą⁴⁸,

kadangi:

- (1) šio sprendimo tikslas – priskirti Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus prie Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (toliau – SESV) 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių;
- (2) Europos Sąjungos sutarties (toliau – ES sutartis) 29 straipsnyje nustatyta, kad Taryba gali priimti sprendimus, kuriais apibrėžiamas Sąjungos požiūris į konkretų geografinio ar teminio pobūdžio klausimą, įskaitant ribojamąsias priemones;
- (3) pagal SESV 215 straipsnį Taryba, remdamasi pagal ES sutarties 29 straipsnį priimtu sprendimu, gali nustatyti ribojamąsias priemones fiziniams ar juridiniams asmenims, grupėms arba nevalstybiniais subjektams arba patvirtinti priemones, kuriomis numatomas ekonominių ir finansinių santykių su viena ar keliomis trečiosiomis šalimis dalinis ar visiškas nutraukimas arba apribojimas. Valstybės narės turėtų taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomąsias sankcijas už Tarybos reglamentų dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus;
- (4) šiame sprendime Sąjungos ribojamosiomis priemonėmis vadinamos priemonės, patenkančios į ES sutarties 29 straipsnio ir SESV 215 straipsnio taikymo sritį, pavyzdžiui, lėšų ir ekonominių išteklių įšaldymas, draudimai leisti naudotis lėšomis ir ekonominiais ištekliais, draudimai atvykti į Europos Sąjungos valstybės narės teritoriją, taip pat sektorinės ekonominės priemonės ir ginklų embargas;
- (5) už visų Sąjungos ribojamųjų priemonių, įskaitant Sąjungoje nustatytas prievoles, pavyzdžiui, teikti ataskaitas, pažeidimus valstybės narės turėtų taikyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomąsias sankcijas. Tokios sankcijos taip pat turėtų padėti užtikrinti, kad Sąjungos ribojamųjų priemonių nebūtų galima išvengti;
- (6) Komisija užtikrino valstybių narių ir ES agentūrų veiksmų, susijusių su ribojamųjų priemonių, priimtų dėl Rusijos agresijos prieš Ukrainą, vykdymo užtikrinimu, koordinavimą ir išnagrinėjo ribojamųjų priemonių ir baudžiamosios teisės priemonių sąveiką;

⁴⁸OL C , , p. .

- (7) SESV 83 straipsnio 1 dalis šiuo metu nesuteikia pagrindo nustatyti būtiniausias taisykles dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų apibrėžties ir sankcijų už juos, nes ribojamųjų priemonių pažeidimai dar nepatenka į tame straipsnyje išvardytas nusikaltimų sritis. Šiuo metu išvardytos nusikaltimų sritys yra: terorizmas, prekyba žmonėmis, seksualinis vaikų išnaudojimas, neteisėta prekyba narkotikais, neteisėta prekyba ginklais, korupcija, pinigų plovimas, mokėjimo priemonių klastojimas, kompiuteriniai nusikaltimai ir organizuotas nusikalstamumas. Tačiau Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai gali būti susiję su nusikalstamomis veikomis, kurios patenka į kurias nors į sąrašą įtrauktas nusikaltimų sritis, pavyzdžiui, su terorizmu ir pinigų plovimu;
- (8) SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodyti nusikaltimų srities tarpvalstybinio pobūdžio nustatymo kriterijai, t. y. nusikalstamų veikų pobūdis, poveikis ar ypatinga būtinybė kovoti su jais remiantis bendru pagrindu, yra tarpusavyje susiję ir neturėtų būti vertinami atskirai;
- (9) siekiant užtikrinti veiksmingą Sąjungos ribojamųjų priemonių politikos įgyvendinimą ribojamųjų priemonių pažeidimai turėtų būti laikomi viena iš nusikaltimų sričių. Daugumoje valstybių narių ribojamųjų priemonių pažeidimai jau yra laikomi nusikalstama veika. Vienose iš tų valstybių narių, kuriose ribojamųjų priemonių pažeidimai yra laikomi nusikalstama veika, taikomos plačios sąvokos, pvz., „JT ir ES sankcijų pažeidimas“ arba „ES reglamentų pažeidimas“, kitose – išsamesnės nuostatos, pavyzdžiui, yra parengtas draudžiamų veiksmų sąrašas. Kriterijai, pagal kuriuos tam tikri veiksmai patenka į baudžiamosios teisės taikymo sritį, valstybėse narėse skiriasi, tačiau paprastai yra susiję su pažeidimų sunkumu (pobūdžio rimtumu) arba nustatomi pagal kokybinius (tyčia, didelis aplaidumas) ar kiekybinius (žala) kriterijus;
- (10) Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai yra ypač sunkių nusikaltimų sritis, pagal sunkumą panašūs į SESV 83 straipsnio 1 dalyje jau išvardytų sričių nusikaltimus, nes gali sukelti grėsmę tarptautinei taikai ir saugumui, pakenkti demokratijos, teisinės valstybės ir žmogaus teisių įtvirtinimui ir rėmimui ir padaryti didelę ekonominę, socialinę ir (arba) visuomeninę žalą bei žalą aplinkai. Dėl tokių pažeidimų asmenys ir subjektai, kurių turtas yra išaldytas arba kurių veikla yra apribota, ir toliau gali naudotis savo turtu ir remti režimus, prieš kuriuos nukreiptos ribojamosios priemonės, arba toliau naudotis valstybės lėšomis, kurios tariamai buvo pasisavintos. Taip pat ir už pinigus, gautus iš prekių ir gamtos išteklių, kuriais prekiaujama pažeidžiant Sąjungos ribojamąsias priemones, eksploatavimo režimai, prieš kuriuos nukreiptos tos ribojamosios priemonės, gali pirkti ginklus ir naudoti juos savo nusikaltimams vykdyti. Su prekyba susijusių Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai gali prisidėti prie dar didesnio neteisėto gamtos išteklių eksploatavimo tose jurisdikcijose, prieš kurias nukreiptos tos ribojamosios priemonės;
- (11) 1998 m. rugsėjo 16 d. Rezoliucijoje Nr. 1196 (1998) Jungtinių Tautų Saugumo Taryba pabrėžė, kad svarbu stiprinti ginklų embargo veiksmingumą, nes tai padeda sumažinti ginklų, kuriais gali būti naudojamosi ginkluotiems konfliktams vykdyti, prieinamumą. Ji taip pat paragino valstybes apsvarstyti galimybę priimti teisės aktus ar kitas teises priemones, pagal kurias Saugumo Tarybos nustatyto ginklų embargo pažeidimas būtų laikomas nusikalstama veika, – tai būtų viena iš priemonių, kuria būtų įgyvendinami jų įsipareigojimai vykdyti Saugumo Tarybos sprendimus dėl ginklų embargo;
- (12) kadangi valstybės narės pagal savo administracinę ir (arba) baudžiamąją teisę taiko labai skirtingas Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų apibrėžtis ir sankcijas už

juos, už tą patį pažeidimą gali būti taikomos skirtingos sankcijos ir jų vykdymas gali būti užtikrinamas skirtingu lygiu. Tai kenkia Sąjungos tikslams apsaugoti tarptautinę taiką ir saugumą ir puoselėti bendras Sąjungos vertybes. Todėl, siekiant kovoti su Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimais baudžiamosios teisės priemonėmis, itin svarbu imtis bendrų Sąjungos lygmens veiksmų;

- (13) Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai aiškiai pasižymi tarpvalstybiniu pobūdžiu ir kartais šis pobūdis yra sudedamoji tų pažeidimų dalis. Juos ne tik paprastai vykdo fiziniai ir juridiniai asmenys, veikiantys pasauliniu mastu, bet kai kuriais atvejais pagal Sąjungos ribojamąsias priemones, pavyzdžiui, banko paslaugų apribojimus, yra net draudžiamos tarpvalstybinės operacijos. Taigi, ribojamųjų priemonių pažeidimai yra tarpvalstybinio pobūdžio, todėl reikalingas bendras tarpvalstybinis Sąjungos lygmens atsakas;
- (14) Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų apibrėžčių ir sankcijų už juos pagal valstybių narių administracinę ir (arba) baudžiamąją teisę nevienodumas trukdo nuosekliai taikyti Sąjungos ribojamųjų priemonių politiką. Dėl to pažeidėjai gali imti ieškoti palankesnio teisinio reglamentavimo ir galiausiai, pasirinkę savo veiklą vykdyti tose valstybėse narėse, kuriose už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus taikomos ne tokios griežtos atsakomosios priemonės, bausmės išvengti. Suderinimas taip pat padidintų atgrasomąją sankcijų už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus poveikį;
- (15) todėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai turėtų būti laikomi viena iš „nusikaltimų sričių“, nes atitinka SESV 83 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus;
- (16) bendri Sąjungos lygmens veiksmai ne tik padėtų užtikrinti vienodas sąlygas valstybėms narėms, bet ir sustiprintų teisėsaugos ir teisminę bendradarbiavimą kovojant su Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimais; tai taip pat padėtų užtikrinti vienodas sąlygas visame pasaulyje teisėsaugos ir teisminėms institucijoms bendradarbiaujant su trečiosiomis šalimis dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų;
- (17) šio sprendimo tikslo, t. y. priskirti Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus prie SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių, turi būti siekiama Sąjungos lygmeniu. Todėl jis atitinka ES sutarties 5 straipsnyje nustatytą subsidiarumo principą. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo sprendimu neviršijama to, kas būtina minėtam tikslui pasiekti;
- (18) todėl pirmiausia būtina išplėsti SESV 83 straipsnio 1 dalyje pateiktą nusikaltimų sričių sąrašą ir į jį įtraukti Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus, kad antruoju etapu būtų galima priimti materialinius antrinės teisės aktus ir juose, *inter alia*, nustatyti būtiniausias taisykles dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų apibrėžčių ir sankcijų už juos;
- (19) šis sprendimas neturėtų daryti poveikio veiksams, kurių galima imtis antruoju etapu. Ypač pažymėtina, kad šiuo sprendimu nenustatoma ir iš anksto neapibrėžiama antrinės teisės aktų, kurie gali būti siūlomi vėliau, taikymo sritis ar turinys;
- (20) pagal prie ES sutarties ir SESV pridėto Protokolo Nr. 22 dėl Danijos pozicijos 1 ir 2 straipsnius Danija nedalyvauja priimant šį sprendimą ir jis nėra jai privalomas;
- (21) [nedalyvavimas:] pagal prie ES sutarties ir SESV pridėto Protokolo Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės 1 ir 2 straipsnius ir nedarant poveikio to protokolo 4 straipsniui Airija nedalyvauja priimant šį sprendimą ir jis nėra jai privalomas ar taikomas;

ARBA [dalyvavimas:] pagal prie ES sutarties ir SESV pridėto Protokolo Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės 3 straipsnį Airija [... m. ... d. raštu] pranešė apie savo pageidavimą dalyvauti priimant ir taikant šį sprendimą;

- (22) šis sprendimas turėtų įsigalioti skubos tvarka kitą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*, kad būtų galima skubiai priimti antrinės teisės aktus, kuriuose būtų nustatytos būtiniausios taisyklės dėl Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimų apibrėžčių ir sankcijų už juos,

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimai priskiriami prie SESV 83 straipsnio 1 dalyje nurodytų nusikaltimų sričių.

2 straipsnis

Šis sprendimas įsigalioja pirmą dieną po jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas / Pirmininkė